

Frågor om trossamfund

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 15 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003, vilka gäller begravningsverksamheten, uppbörden av avgifterna till trossamfund och statens förhållande till trossamfunden. Flera motioner har samma innebörd som de motioner som utskottet behandlade i februari 2003 i betänkandet Frågor beträffande trossamfund (bet. 2002/03: K U 2 0). Dessa motioner får i detta betänkande en förenklad behandling. Utskottet har avstyrkt samtliga motioner. Fem reservationer finns.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten.....	6
Motionerna.....	6
Tidigare behandling.....	7
Utskottets ställningstagande.....	7
Statlig hjälp med avgifter till trossamfund.....	8
Motionerna.....	8
Tidigare behandling.....	8
Utfrågning med företrädare för Skatteverket respektive Romersk- katolska kyrkan.....	10
Utskottets ställningstagande.....	11
Staten och trossamfunden m.fl.....	11
Motionerna.....	11
Tidigare behandling.....	12
Utskottets ställningstagande.....	12
Reservationer.....	13
1. Huvudmannaskapet för begravningsplatser för icke-kristna, punkt 1 (fp, v, mp).....	13
2. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i övrigt, punkt 2 (v, mp).....	13
3. Statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund, punkt 4 (v, mp).....	14
4. Skatteverkets roll i samband med statens hjälp med avgiften till trossamfund, punkt 5 (fp, v, mp).....	15
5. Staten och trossamfunden m.fl., punkt 6 (fp, v, mp).....	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Huvudmannaskapet för begravningsplatser för icke-kristna**
Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K241 i denna del, 2003/04:K341 i denna del, 2003/04:K356 yrkandena 1 och 2, båda i denna del, och 2003/04:K363 yrkandena 4 och 6.

Reservation 1 (fp, v, mp)

- 2. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i övrigt**
Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K241 i denna del, 2003/04:K341 i denna del och 2003/04:K356 yrkandena 1 och 2, båda i denna del.

Reservation 2 (v, mp)

- 3. Kostnaderna för gravskötsel**
Riksdagen avslår motion 2003/04:K354.

- 4. Statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund**
Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K341 i denna del, 2003/04:K346 yrkande 2, 2003/04:K359 yrkande 2 och 2003/04:K363 yrkande 3.

Reservation 3 (v, mp)

- 5. Skatteverkets roll i samband med statens hjälp med avgiften till trossamfund**
Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K359 yrkande 1 och 2003/04:K372.

Reservation 4 (fp, v, mp)

- 6. Staten och trossamfunden m.fl.**
Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K341 i denna del, 2003/04:K346 yrkande 1 och 2003/04:K363 yrkandena 1 och 2.

Reservation 5 (fp, v, mp)

Stockholm den 29 januari 2004

På konstitutionsutskottets vägnar

Gunnar Hökmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Hökmark (m), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp), Inger Jarl Beck (s), Liselott Hagberg (fp), Elisebeht Markström (s) och Rossana Dinamarca (v).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas 15 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 i frågor som gäller trossamfunden. Ett par motioner gäller statens hjälp med att ta in avgifter till trossamfunden mot bakgrund av de problem som förekommit när det gäller tillförlitligheten av vissa medlemsförteckningar. Med anledning av dessa motionsyrkanden har utskottet den 20 januari 2004 hållit en utfrågning med företrädare för Skatteverket respektive Katolska kyrkan.

Utskottets överväganden

Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden en rad motioner om ändrat huvudmannaskap för dels icke-kristna begravningsplatser, dels begravningsväsendet i dess helhet. En motion om gravrätt och skötselavtal avstyrks också. Jämför reservationerna 1 (fp, v, mp) och 2 (v, mp).

Motionerna

I motionerna K241 av Torsten Lindström (kd), K341 av Ulla Hoffmann m.fl. (v), K356 av Leif Björnlod (mp) yrkandena 1 och 2 och K363 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkandena 4 och 6 begärs förändringar i fråga om huvudmannaskapet för begravningsverksamheten.

I motion K363 (fp) begärs att huvudmannaskapet för begravningsverksamheten för icke-kristna skall ligga utanför Svenska kyrkan, t.ex. hos länsstyrelserna. Regeringen bör låta utvärdera hur begravningsverksamheten fungerat sedan den nya begravningslagen trätt i kraft samt hur begravningsombudens roll fungerat.

I motion K341 (v) begärs att Svenska kyrkans särställning som huvudman för begravningsplatser, även för icke-kristna, upphävs som ett led i ett slutligt skiljande av kyrkan från staten. I motion K241 (kd) begärs att begravningsväsendet överförs till annan huvudman där samtliga invånare har lika stor möjlighet till inflytande över avgifter och verksamhet, oavsett den enskildes trossyn. En översyn av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten begärs också i motion K356 (mp). Ett system för att möjliggöra viljeyttringar i livet bör tas fram. Enligt motionen skall begravningsregelverket vara tros- och åskådningsneutralt, både vad gäller verksamheten som sådan och vad gäller dess finansiering.

I motion K354 av Birgitta Sellén och Margareta Andersson (c) begärs en utredning om kostnadsansvaret för gravar från det att gravskötselavtal går ut tills gravrätten upphör. Grundskötseln är i dag 25 år. När nya skötselavtal träffas görs det inte alltid för hela gravrättstiden utan anhöriga kan välja att skriva avtal som innebär att man betalar skötselkostnader för t.ex. de fem första åren. Det förekommer att det därefter inte går att få kontakt med den som skall betala skötseln fortsättningsvis eller att det inte finns någon betalningsansvarig. Det finns enligt motionärerna en påtaglig risk för att kostnaderna måste tas från begravningsavgiften.

Tidigare behandling

I februari 2003 behandlade utskottet två motioner av Torsten Lindström (kd) respektive Leif Björnlod (mp) som i stora delar motsvarar de nu aktuella yrkandena i motionerna K241 och K356 (bet. 2002/03:KU20). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till tidigare ställningstagande i samband med riksdagsbehandlingen av förslaget till de nuvarande bestämmelserna i begravningslagen om huvudmannaskapet och finansieringen av begravningsverksamheten (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18). Två reservationer (v) respektive (mp) förelåg.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen fattade under år 1995 ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12). Beslutet fattades efter flera decenniers utredningsarbete och efter det att det framkommit att det fanns en bred parlamentarisk uppslutning kring en förändring av stat-kyrka-relationerna. En del av principbeslutet gällde begravningsverksamheten, och Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten skulle bestå. Med undantag för Vänsterpartiet var riksdagspartierna eniga i denna del. Den nya ordningen gäller sedan den 1 januari 2000. Utskottet är inte berett att nu ompröva denna del av det överenskomna beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Utskottet avstyrker således motionsyrkandena i den mån de avser ändrat huvudmannaskap i fråga om icke-kristna begravningsplatser, nämligen motion K241 (kd) i denna del, motion K341 (v) i denna del, motion K356 (mp) yrkandena 1 och 2 i denna del samt motion K363 (fp) yrkande 4. Utskottet är inte heller berett att redan nu förorda en utvärdering av begravningsombudens verksamhet och avstyrker därför även Motion K363 (fp) yrkande 6.

Utskottet avstyrker även i övrigt motionsyrkandena om ändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten, nämligen motion K241 (kd) i denna del, motion K341 (v) i denna del samt motion K356 (mp) yrkandena 1 och 2 i denna del.

När det gäller frågan om kostnaden för skötsel av gravar kan nämnas att huvudmannen enligt begravningslagen (1990:1144) utan kostnad för dödsboet skall tillhandahålla gravplats under 25 år. Någon skyldighet för huvudmannen att stå för kostnaderna för gravskötsel föreskrivs inte. Utskottet är inte berett att nu ställa sig bakom en ny ordning när det gäller kostnadsansvaret. Motion K354 (c) avstyrks.

Statlig hjälp med avgifter till trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker flera motioner som gäller dels frågan om staten bör hjälpa till med uppbörd av avgifter till trossamfund, dels Skatteverkets handläggning av hjälpen. Utskottet betonar vikten av rättssäkerhet för den enskilde och understryker vikten av att tillämpningen av systemet följs. Jämför reservationerna 3 (v, mp) och 4 (fp, v, mp).

Motionerna

Motionerna K341 av Ulla Hoffmann m.fl. (v), K346 av Birgitta Ohlsson (fp) yrkande 2, K359 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) yrkandena 1 och 2, K363 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 3 och K372 av Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) vänder sig mot systemet med statlig uppbördshjälp för avgifter till trossamfunden. Motionerna K372 och K359 yrkande 1 gäller i huvudsak det förhållandet att skattemyndigheten inte agerar direkt i enlighet med uppgift från en enskild och tar bort uppgift om medlemskap i trossamfund ur registret. I stället hänvisas den enskilde till trossamfundet. I den sistnämnda motionen hänvisas till tidigare utskottsbehandling av frågan och hävdas att utskottet undvikit de egentliga problemen, nämligen att personer som inte är medlemmar i registrerade trossamfund ändå rapporterats som betalningsskyldiga utan att den enskildes samtycke inhämtats samt att registrerade trossamfund felaktigt informerar personer om att de är betalningsskyldiga. Enligt motionärerna föreslog utskottet inga åtgärder som skulle säkerställa att registrerade trossamfund gör rätt för sig eller som skulle skydda medborgarna mot obefogade betalningsanspråk.

I motion K363 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 3 begärs att statens medverkan med uppbörd av medlemsavgifter skall upphöra mot bakgrund av att skiljandet av kyrkan från staten bör fullföljas. Motsvarande synpunkt förs fram i motion K341 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) i denna del. Såväl religionsfrihetens principer som allmänna rättviseskäl talar enligt motionen starkt för att nå en strikt statlig neutralitet i trosfrågor med garantier för likabehandling av ideella organisationer och en minimering av statens kontroll av civila, ideella organisationer. I motionerna K359 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) yrkande 2 och K346 av Birgitta Ohlsson (fp) yrkande 2 begärs att privata föreningar respektive sekulära livssynsorganisationer jämföras med religiösa trossamfund när det gäller bl.a. uppbörden av medlemsavgifter.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen tagit ställning för att staten skall biträda Svenska kyrkan och andra trossamfund med att ta in avgifter. Redan riksdagens principbeslut 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 1995/96:KU12) innebar ett ställningstagande för en sådan ord-

ning. Därefter har utskottet behandlat frågan under åren 1998 och 1999 och därvid hänvisat till principbeslutet. I februari 2001 behandlades en motion (v) med samma innebörd som motion K341 och således även gällde uppborndsfrågan (bet 2000/01:KU11). Utskottet anförde att de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan beslutades efter ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete, att ändringarna varit i kraft under drygt ett år och att utskottet inte fann skäl att förorda en ändring eller en omprövning av relationerna.

Våren 2003 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande (v) om behovet av att jämställa religiösa föreningar med andra privata föreningar också vad gäller sättet att finansiera verksamheten.

Våren 2003 fick två motioner av i huvudsak samma innebörd som de nu aktuella motionerna K372 och K359 och av samma motionärer en ingående behandling av utskottet (bet. 2002/03:KU20). Utskottet lämnade en utförlig bakgrundsbeskrivning, bl.a. redovisades ett yttrande som utskottet inhämtat från Riksskatteverket. Antalet rättelser från Romersk-katolska kyrkan redovisades, nämligen 3 874 för inkomståret 2001 och 5 310 för inkomståret 2002.

Inledningsvis betonade utskottet vikten av att de medlemsförteckningar och övriga uppgifter som ligger till grund för den statliga hjälpen vid betalning av avgift till trossamfund håller en genomgående hög kvalitet. För att detta skall kunna uppnås krävs enligt utskottets mening att medlemmarna informeras av det registrerade trossamfundet på ett sådant sätt att de är helt införstådda med avgiftsskyldigheten och grunderna för denna samt vad det innebär att avgift tas in via skattebetalningssystemet.

De problem som hittills förekommit i detta avseende måste, i enlighet med principbeslutet år 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, i första hand avhjälpas av trossamfunden själva. Utskottet utgick från att så nu skulle ske och att samfundsmedlemmar skulle få tydlig information om avgiftsskyldigheten och grunderna för denna samt om vad det innebär att avgiften tas in via skattebetalningssystemet. Vidare förutsatte utskottet att regeringen, som bestämmer om staten skall biträda trossamfund med uppörd av avgifter, följer upp och bedömer om tillräckliga åtgärder har vidtagits i nu aktuellt avseende. Vid angivna förhållanden fann utskottet att tillräckliga skäl inte framkommit för att riksdagen nu skulle vidta ytterligare åtgärder. Två reservationer (v och mp resp. fp) avgavs.

Frågan om stöd till sekulära livssynsorganisationer har behandlats av kulturutskottet hösten 2001 (bet. 2001/02:KrU2). Kulturutskottet avstyrkte en motion (s) i detta avseende med hänvisning till att statsbidraget till trossamfund är avsett att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Grundförutsättningarna, bestämmelserna och motiven för detta statsbidrag är därför inte tillämpliga när det gäller frågan om ett statligt bidrag till sekulära livssynsorganisationer. Det är för den skull inte sagt att sekulära livssynsorganisationer inte skulle bedriva en verksamhet som är värdefull för samhället, när det gäller att bidra till att upprätthålla och

stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Utskottet fann att riksdagen inte borde ta ställning för ett jämställande av religiösa trossamfund och sekulära livssynsorganisationer i statsbidragshänseende.

Utfrågning med företrädare för Skatteverket respektive Romersk-katolska kyrkan

Utskottet har den 20 januari 2004 hållit en utfrågning med Åsa Ternblad och Gunilla Berg från Skatteverket samt Charlotte Byström och Michel Louis från Katolska biskopsämbetet.

Från Katolska kyrkans sida betonades att det finns en plikt för Katolska kyrkans medlemmar att stödja kyrkan och att det nordiska biskopsmötet för 20 år sedan angett en procentsats på 1 % av bruttolönen. Kyrkan tillämpar den möjlighet till samtycke via stadgarna som är lagreglerad. Ett system med individuellt samtycke skulle inte vara förenligt med kyrkans självförståelse. Det finns en möjlighet att medge dispens från avgiften och vidare kan utträde begäras. Våren 2000 informerade Katolska kyrkan 80 000 registrerade medlemmar i uppbördsfrågan. Informationen gick ut på svenska språket och 16 andra språk. Man översände till Riksskatteverket en förteckning med ca 60 000 personer. Över 90 % av dessa betalade avgiften omedelbart. För den återstående tiondelen gäller delvis att det funnits vissa misstag från Katolska kyrkans sida. Bland annat var under åren 2001–2004 1 384, 2 464, 475 respektive 18 personer registrerade som katoliker trots att de är icke-katoliker. Rättelser på grund av utträde har gällt 2 701 personer år 2001, 3 103 personer år 2002, 677 personer år 2003 samt 113 personer hittills år 2004. Rättelser på grund av dispenser gjordes under samma tid i 207, 767, 176 och 87 fall. Från kyrkans sida har vidtagits en rad åtgärder för att komma till rätta med problemen. Man har samkört registren för 2001–2003 och skrivit personliga brev till alla som skall betala för första gången, och kompletterad med en folder i färg. I Stiftsbladet som når mer än 47 000 medlemshushåll, i församlingsblad och på kyrkans webbplats har informerats om avgiften. Information om avgiften har gått ut till alla 16-åringar. Ett centralt register har upprättats och kyrkan har gjort nyanställningar för att öka registrets tillförlitlighet. Under tiden fram till den 9 januari uppgår antalet personer som erhållit rättelser till 7 256 och antalet återbetalningar till 12 761. Antalet debiterade som år 2001 var 60 873 har år 2004 sjunkit till 55 803. För inkomståren 2001–2003 uppgår antalet personer som fått rättelser till 4 516, 6 552 respektive 1 424. Hittills för år 2004 har rättelserna rört 269 personer.

Fån Skatteverkets sida framhölls att många personer hört av sig till verket med klagomål, och uttrycktes oro när det gäller trossamfundens möjlighet använda sig av samtycke via stadgarna. För närvarande är det – bortsett från Svenska kyrkan – bara Katolska kyrkan som använder denna form för samtycke men det finns en risk för att ytterligare trossamfund som begär statens hjälp med avgift kan vilja använda denna samtyckesform. Flera samfund har tagit kontakt med Skatteverket och uttryckt sitt intresse för statlig avgiftshjälp. Enligt Skatteverket är samtycke via stadgarna inte en bra form för

samtycke utan skriftligt samtycke från den enskilde medlemmen behövs för att undanröja risken för osäkerhet kring registren. Det är svårt att bedöma utvecklingen när det gäller tillförlitligheten av Katolska kyrkans register, men det kan finnas bättre möjligheter att bedöma saken i mars 2004 när deklara-tionsblanketterna, som innehåller uppgift om avgiften, sänts ut.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att gå ifrån principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, som bl.a. innebär uppborrdshjälp till trossamfunden. Utskottet är följaktligen inte berett att förorda att den statliga uppborrdshjälpen tas bort eller utvidgas till att gälla sekulära livssynsorganisationer. Motion K341 (v) i denna del, motion K346 (fp) yrkande 2, motion K359 (v) yrkande 2 och motion K363 (fp) yrkande 3 avstyrks.

Utskottet är nu inte heller berett att föreslå en ny ordning för Skatteverkets hantering av den enskildes begäran att ta bort en uppgift om henne eller honom ur registret och inte heller en ordning som innebär ett krav på skriftligt samtycke från de berörda enskilda personerna. Utskottets utfrågning har gett vid handen att Katolska kyrkan vidtagit en rad åtgärder och informationsinsatser i syfte att uppnå en hög grad av tillförlitlighet i fråga om de förteckningar som tillställs Skatteverket. Utskottet, som ser detta med tillfredsställelse, vill liksom vid föregående behandling av frågan understryka vikten av att medlemsförteckningarna håller en hög kvalitet och att informationen till medlemmarna är fullgod. Utskottet förutsätter också nu att regeringen följer upp och bedömer om det har vidtagits tillräckliga åtgärder. Motion K359 (v) yrkande 1 och motion K372 (fp) avstyrks.

Staten och trossamfunden m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motioner (v resp. fp) angående skiljandet av kyrkan från staten och om likställighet för sekulära livssynsorganisationer med trossamfund. Jämför reservation 5 (fp, v, mp).

Motionerna

I motionerna K341 av Ulla Hoffmann m.fl. (v), K346 av Birgitta Ohlsson (fp) yrkande 1 och K363 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkandena 1 och 2 ifrågasätts regleringen i fråga om trossamfund. I den förstnämnda motionen begärs rege-ringsförslag till lagändringar i syfte att åstadkomma ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten, bl.a. gäller det lagen om Svenska kyrkan. Motion K363 (fp) tar också sikte på att skiljandet av kyrkan från staten fullföljs och vänder sig mot att det finns en särskild lag för ett av trossamfunden, vilket

innebär en speciell särställning för det trossamfundet. Att staten i denna lag bl.a. fastställer samfundets teologiska innehåll och styrelseskick är enligt motionen anmärkningsvärt.

I motion K346 (fp) yrkande 1 begärs att de livssynsorganisationer som på sekulära grunder kan svara mot samma behov som trossamfundet, som utför samma samhällsnyttiga arbete och som är samma tillgång i värdegrundsdebatt också skall ges samma juridiska rättigheter.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade våren 2003 en motion (v) med samma innebörd som motionerna K341 och K363 om ytterligare åtgärder i skiljandet av Svenska kyrkan från staten (bet. 2002/03:KU20). Utskottet hänvisade till ett tidigare uttalande om att de ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan beslutats efter ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete, att ändringarna då varit i kraft under drygt ett år och att utskottet inte fann skäl att förorda en ändring eller en omprövning av relationerna.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens beslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan fattades efter flera decenniers utredningsarbete och efter det att det framkommit att det fanns en bred parlamentarisk uppslutning kring en förändring av stat-kyrka-relationerna. Principbeslutet hade som en utgångspunkt att Svenska kyrkan skulle kunna bevara sin identitet som en öppen, demokratisk och rikstäckande folkkyrka och att detta skulle framgå av lag. Den nya ordningen gäller sedan den 1 januari 2000. Utskottet är inte berett att nu till en del gå från det överenskomna beslutet genom att upphäva lagen om Svenska kyrkan eller att låta Svenska kyrkan regleras i en lag som är gemensam med övriga trossamfund och utan särregler för Svenska kyrkan. Motion K341 i denna del (v) och motion K363 yrkandena 1 och 2 (fp) avstyrks.

Den nu gällande regleringen kring trossamfund är en del av principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Utskottet anser inte att lagstiftningen bör sträckas ut till att utöver trossamfund omfatta även sekulära livssynsorganisationer. Motion K346 yrkande 1 avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Huvudmannaskapet för begravningsplatser för icke-kristna, punkt 1 (fp, v, mp)

av Tobias Krantz (fp), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp) och Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om huvudmannaskapet för begravningsplatser för icke-kristna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K241 i denna del, 2003/04:K341 i denna del, 2003/04:K356 yrkandena 1 och 2, båda i denna del, och 2003/04:K363 yrkandena 4 och 6.

Ställningstagande

Från religionsfrihetssynpunkt är det viktigt att Svenska kyrkan inte skall vara föremål för en sådan särbehandling att den kan betraktas som bärare av statsreligion och i viss mån utgöra ett offentlighetsligt subjekt. Begravningslagen ger Svenska kyrkan en särställning som huvudman för begravningsväsendet, även för begravningsplatser för andra trosriktningar och för icke-troende. Svenska kyrkan fortsätter att ansvara för att ordna avskilda begravningsplatser för människor som valt att stå utanför Svenska kyrkan. Av respekt för dessa människor bör regeringen arbeta för en annan lösning, i syfte att finna en lämplig huvudman utanför Svenska kyrkan. Regeringen bör nu ta initiativ till en utvärdering av hur begravningsverksamheten fungerat sedan begravningslagen trätt i kraft och hur begravningsombudens roll fungerat. Detta bör med bifall till motion K363 yrkandena 4 och 6 (fp) ges regeringen till känna.

2. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i övrigt, punkt 2 (v, mp)

av Gustav Fridolin (mp) och Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om huvudmannskapet för begravningsväsendet i övrigt. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K241 i denna del och 2003/04:K341 i denna del och bifaller delvis motion 2003/04:K356 yrkandena 1 och 2, båda i denna del.

Ställningstagande

Beslutet om skiljandet mellan staten och Svenska kyrkan var oerhört viktigt men innebar emellertid inte att skiljandet blev fullständigt. Ännu har Svenska kyrkan en särställning och de formella banden till staten är inte helt avskurna. Bland annat ger begravningslagen Svenska kyrkan en särställning som huvudman för begravningsväsendet, även för andra trosriktningar och icke troende. Religionsfrihetens principer talar för att bl.a. denna lag ändras så att det uppnås strikt neutralitet i trosfrågor. Det finns inte några hållbara argument för att ett religiöst samfund bland många skall ges en särställning när det gäller begravningsverksamheten. Regeringen bör lägga fram förslag till ändring av begravningslagen som en del i syftet att åstadkomma ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten. Detta bör med bifall till motion K341 (v) i denna del ges regeringen till känna.

3. Statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund, punkt 4 (v, mp)

av Gustav Fridolin (mp) och Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K341 i denna del och 2003/04:K363 yrkande 3 och avslår motionerna 2003/04:K346 yrkande 2 och 2003/04:K359 yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns inte någon anledning att en bestämd organisation, Svenska kyrkan, skall få statlig hjälp med indrivningen av medlemsavgifterna. Att även andra trossamfund, efter ansökan, kan beviljas denna service ändrar inte saken. De allra flesta ideella organisationer nekas ju denna statliga hjälp. Visserligen kan praktiska skäl tala för att Svenska kyrkan bör erbjudas denna hjälp som en övergångslösning, men ett permanent arrangemang kan inte försvaras. Regeringen bör lägga fram förslag till lagändringar i syfte att upphäva rätten till uppbördshjälp.

Vad ovan anförts bör med bifall till motionerna K341 i denna del (v) och K363 yrkande 3 (fp) samt med avslag på motionerna K346 yrkande 2 (fp) och K359 yrkande 2 (v) ges regeringen till känna.

4. Skatteverkets roll i samband med statens hjälp med avgiften till trossamfund, punkt 5 (fp, v, mp)

av Tobias Krantz (fp), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp) och Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Skatteverkets roll i samband med avgift till trossamfund. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K359 yrkande 1 och 2003/04:K372.

Ställningstagande

Lagen (1992:291) om avgift till registrerat trossamfund föreskriver att om det registrerade trossamfundets stadgar innehåller regler om skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet i den ordning som gäller för skatter och avgifter enligt skattebetalningslagen (1997:483) skall medlemmarna anses ha lämnat samtycke till detta. Endast ett registrerat trossamfund använder sig för närvarande av ett sådant samtycke via stadgarna.

För medlemskap i registrerade trossamfund krävs att medlemmen inträtt i samfundet enligt svensk associationsrätt. Dopet kan ge upphov till medlemskap enligt svensk rätt bara om det är ett uttryck för en vilja att bli medlem antingen av dopkandidaten själv eller av dennes förmyndare. Blotta faktum att t.ex. en person som döpts enligt ett viss samfunds ritual i ett annat land flyttar till Sverige medför inte att den personen därigenom blir medlem i ett visst registrerat trossamfund och därmed omfattas av dess stadgar, med åtföljande skyldighet att betala avgift genom statlig uppbörd.

Regleringen innebär inte att ett registrerat trossamfund kan kringgå kravet på att samtycke skall lämnas genom att använda stadgar till vilka medlemmarna inte lämnat sitt samtycke. I stället krävs det ett verkligt samtycke och det registrerade trossamfundet har enligt allmänna principer bevisbördan för att ett sådant samtycke finns.

I betänkandet Statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46) diskuterade det dåvarande Riksskatteverket möjliga modeller för hanteringen av klagomål från enskilda.

Riksskatteverkets alternativa modell 1 för hanteringen av klagomål från enskilda innebär att myndigheten accepterar den enskildes påstående och tar bort uppgiften ur registret. Denna lösning som är rättssäker för den enskilde

innebär att det registrerade trossamfundet inte får uppbringningshjälp i dessa fall utan hänvisas till samma indrivningsmekanismer vid tvist som gäller för andra.

Riksskatteverkets alternativ 2, som nu tillämpas, innebär att berörd myndighet – sedan den 1 januari 2004 Skatteverket – över huvud taget inte befattar sig med frågor som rör avgifter till registrerade trossamfund. Den enskilde hänvisas till samfundet och allmän domstol. Endast samfundets rättelse eller domstols dom godtas som grund för ändring i skatteregistret. Ytterligare två alternativ presenterades men det kan enligt vår mening inte råda något tvivel om att endast alternativ 1 kan vara godtagbart. Det finns inte något skäl för att det skulle underlättas för registrerade trossamfund att med statlig hjälp ta in avgifter från personer som inte är medlemmar eller som inte har samtyckt till det. Detta skulle bli resultatet om bördan för att visa att det inte föreligger något medlemskap eller att samtycke inte givits vältrades över på den enskilde. Detta bör med bifall till motionerna K359 yrkande 1 (v) och K372 (fp) ges regeringen till känna.

5. Staten och trossamfunden m.fl., punkt 6 (fp, v, mp)

av Tobias Krantz (fp), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp) och Rossana Dinamarca (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om staten och trossamfunden. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K341 i denna del och 2003/04:K363 yrkandena 1 och 2 och avslår motion 2003/04:K346 yrkande 1.

Ställningstagande

Religionsfrihetens principer talar starkt för lagändringar i syfte att uppnå statlig neutralitet i trosfrågor. En särskild lag för ett av trossamfunden innebär att detta intar en speciell ställning i landet. Detta är inte rimligt att försvara med att hänvisa till historiska skäl eller till den stora andelen av befolkningen som är medlemmar. Det finns inte några hållbara skäl för att staten genom lagstiftning skall föreskriva vilken ideologisk/religiös inriktning och vilken organisatorisk uppbyggnad ett visst samfund – i detta fall Svenska kyrkan – skall ha.

Det är ett oacceptabelt ingrepp i Svenska kyrkans medlemmars demokratiska rätt att suveränt besluta sin organisations angelägenheter. Att staten i denna lag bl.a. fastställer samfundets teologiska innehåll är också anmärkningsvärt. Trossamfunden bör regleras i endast en lag och det bör inte i lag

regleras något samfunds teologiska innehåll, styrelseskick, utbredning och struktur. Detta bör med bifall till motionerna K341 i denna del (v) och K363 yrkandena 1–2 (fp) ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K241 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag så att begravningsväsendet övergår till annat huvudmannaskap.

2003/04:K341 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av berörda lagar i syfte att åstadkomma ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:K346 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund skall behandlas lika av staten när det gäller juridisk ställning och rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund skall behandlas lika av staten när det gäller möjligheterna att erhålla ekonomiskt stöd eller hjälp med uppbörden av medlemsavgifter.

2003/04:K354 av Birgitta Sellén och Margareta Andersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en utredning om kostnadsansvaret för gravar från det att gravskötselavtal går ut och tills gravrätten upphör.

2003/04:K356 av Leif Björnlod (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning, vari skall ingå företrädare för olika trossamfund och livsåskådningar, för att se över – och föreslå ändringar i – begravningslagen i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen begär att regeringen utreder och föreslår ett införande av viljeyttringar i livet samt regler för beräkning av begravningsavgift därefter.

2003/04:K359 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det akuta behovet av att förbättra rättsskyddet för den enskilde mot registrerade trossamfund som får hjälp av staten bl.a. med att ta in avgifterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det långsiktiga behovet av att utvärdera avgiftslagen och att i framtiden jämställa religiösa föreningar med andra privata föreningar också vad gäller sättet att finansiera verksamheten.

2003/04:K363 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att trossamfunden bör regleras i en lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte i lag reglera något samfunds teologiska innehåll, styrelseskick, utbredning och struktur.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statens medverkan med uppbörd av medlemsavgifter bör upphöra.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsstyrelsen bör vara huvudman för begravningsplatser för icke-kristna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av begravningsombudens verksamhet.

2003/04:K372 av Allan Widman och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.